

UN NOU ENFOCAMENT DE LA GEOGRAFIA A PARTIR DE LA TRANSPOSICIÓ DIDÀCTICA DE MILTON SANTOS. UNA APLICACIÓ PRÀCTICA

ANNA I. ARGILÉS PALOMO

La humanitat viu avui una situació que molts autors qualifiquen de nova. Ens estem referint a la mundialització o globalització.

A partir del segle XVI es comencen a mundialitzar les relacions econòmiques, socials i polítiques. El sistema capitalista es desenvolupa a mesura que les formes de vida del planeta evolucionen cap a una transformació important. Aquest desenvolupament ha donat lloc en els nostres dies a parlar de mundialització, ja que abans es tractava d'una mera internacionalització. (Santos, 1988)

Per a Milton Santos, aquesta mundialització és perversa. Concentra i centralitza l'economia, el poder polític... Crea una cultura de masses, centralitza la presa de decisions i la informació que serveixen de base per augmentar les desigualtats entre països, entre classes socials...

Aquesta nova situació, encara que ja es comença a dibuixar després de la Segona Guerra Mundial, dona lloc a un nou desenvolupament teòric i metodològic de les ciències socials, entre les quals trobem la geografia. D'aquesta manera, se'ns obra un nou camí que ens mostra quines són les categories d'anàlisi que cal substituir perquè ja no tenen valor explicatiu. Alhora, cal replantejar la ciència geogràfica a partir de les seves finalitats i no al servei d'interessos purament pragmàtics que no sempre obeeixen a la vocació de servir la societat.

La transposició didàctica dels mètodes d'anàlisi del geògraf Milton Santos ofereix l'oportunitat, d'altra banda necessària, d'actualitzar científicament la disciplina geogràfica de l'ESO i el batxillerat i permet també transmetre tot un seguit de valors que serveixen per posar en pràctica noves racionalitats i regulacions més adients amb l'ordre desitjat per la humanitat en general

i amb el lloc on vivim en particular. Aquesta actualització científica porta implícita una renovació didàctica.

UNA APLICACIÓ PRÀCTICA

Al llarg del curs 1997-98 hem intentat dur a terme aquesta transposició didàctica per tal que els estudiants, en aquest cas de primer de BUP, tractessin el tema de l'agricultura des d'un enfocament nou, el de la mundialització.

El material didàctic que s'ha elaborat vol servir per ensenyar geografia des d'una perspectiva diferent. Vol servir per obrir els ulls dels nostres alumnes, per tal que siguin capaços de saber llegir el món que els envolta d'una manera crítica. Donar elements per descodificar la realitat de l'entorn, ensenyar a llegir els esdeveniments, a saber mirar al seu voltant i entendre per què les coses són on són i quins són alguns dels possibles canvis que es poden produir, formen part dels objectius plantejats.

Molts temes que apareixen en els llibres de text sovint es presenten d'una forma força aliena a la realitat que ens toca viure. Aquest fet obstaculitza l'aprenentatge dels nois i noies que són a les aules, per la dificultat de despertar l'interès per qüestions que apareixen com a distants. El que hem intentat és canviar la perspectiva. Aprofitar les possibilitats que ofereix l'assignatura de geografia per mostrar que el futur està per fer i que pot discórrer per camins diferents dels marcats, perquè en els LLOCS, és a dir, en l'espai on, segons Milton Santos, els nostres actes es tornen possibles, s'hi pot estar de diferents maneres; demostrar que la societat que ocupa aquests llocs, de la qual també els nostres alumnes formen part, és transformadora de l'espai, i que, per tant, els llocs tenen un paper molt important a jugar a l'hora de decidir quina és la Història que volen escriure;

**Materials
Didàctics**

la geografia és la ciència que té la responsabilitat d'assumir aquest compromís.

Aquest tractament del lloc, és a dir de l'entorn, afegeix una perspectiva més a l'anomenada *didàctica del medi*, perspectiva que considerem molt interessant. Aquesta didàctica de l'entorn (és així com ens agrada dir-ho) ha donat lloc a molts estudis teòrics i a moltes aplicacions didàctiques.

Com ja hem dit, avui dia ens trobem davant un fet nou: la globalització de la societat i de l'economia. Aquesta nova situació obliga la ciència geogràfica a replantejar-se el seu objecte d'estudi i la seva funció; en conseqüència, els continguts de la disciplina geogràfica que s'imparteix en els centres d'ensenyament han de fer la transposició didàctica de la nova producció científica, per tal d'evitar que es produeixi un desfasament entre aquesta i el que s'ensenya a les aules.

Estudiar el territori del nostre entorn, utilitzar-lo com a recurs, pren avui una nova dimensió, ja que la globalització produeix una interdependència universal dels *LLOCS*, i dona a cada *LLOC* o *SUBESPai* una nova realitat dins la totalitat de l'espai. Avui, més que mai, s'ha de despertar la consciència del *LLOC*, per arribar a la consciència del món a través seu.

Per tot això hem cregut oportú plantejar l'estudi de *L'AGRICULTURA DE SANT FELIU* a partir de la idea que la *MUNDIALITZACIÓ* transforma tot l'espai en productiu, fet que provoca el replantejament de les funcions de les diferents fraccions del territori dins la globalitat, i no com quelcom aïllat, tal com ho havíem fet fins ara. En aquests moments, el mateix model de producció es va reproduint a les diferents àrees d'un país o del planeta, però establint un joc de relacions entre allò que arriba nou i allò que ja existeix; els elements que configuren l'espai d'un lloc que s'han anat creant al llarg del temps, són els condicionants preexistents a la implantació de nous elements. Des d'aquesta òptica, Sant Feliu funciona com una fracció del territori de la qual cal conèixer les variables particulars, però, alhora, no es poden entendre si no és dins l'espai mundial.

Milton Santos defensa la idea que cal buscar el posicionament actiu dels actors. En aquest cas els actors són els alumnes, nois i noies a qui la geografia pretén fer conscients dels seus actes mitjançant el coneixement del seu entorn.

ELS MATERIALS DIDÀCTICS

Els materials didàctics estan estructurats en tres parts. La primera està dividida en cinc blocs, que són els següents:

Característiques bàsiques del paisatge agrícola de Sant Feliu

Es busquen l'aplicació i el reconeixement dels elements bàsics de l'espai agrícola a Sant Feliu.

Canvi i continuïtat

Es pretenen analitzar el canvi i la continuïtat dels elements configuradors de l'espai agrícola de Sant Feliu.

Canvi d'escala

S'estableixen relacions entre l'agricultura santfeliuena i altres agricultures del món.

Geografia de la humanitat

Es presenten els elements de l'espai sense diferenciar entre geografia humana i geografia física.

Relació de l'agricultura amb altres activitats econòmiques

L'agricultura ja no té com a única activitat l'alimentació.

La segona i la tercera part busquen la relació de l'agricultura de Sant Feliu amb altres agricultures del món, com per exemple les plantacions, així com la relació amb altres activitats econòmiques. Amb la síntesi de tota la informació recollida es pretén aconseguir el posicionament dels nois i les noies davant una activitat econòmica present d'una manera quotidiana a les seves vides.

En aquests moments s'està realitzant el procés de valoració sobre l'aplicació d'aquests materials, raó per la qual no podem fer-ne una anàlisi amb profunditat, com ens hauria agradat. Sí que podem dir que les conclusions a què arribaven la major part dels alumnes eren més riques i més profundes que en cursos anteriors en què el tema s'havia presentat d'una manera més tradicional.

Els materials estan a la vostra disposició al Centre de Recursos de Sant Feliu.